

Atsivertę 63-ąjį Tautosakos darbų tomą nuolatiniai skaitytojai pastebės keletą žurnalo sąrangos pokyčių: tekstai skelbiami keliomis rubrikomis („Straipsniai“, „Recenzijos“, „Publikacijos“, „Informacija“), o moksliniai straipsniai nebegrupuojami į smulkesnius teminius poskyrius.

Publikuojamuose mokslo straipsniuose – aprėpiančiuose tautosakos klasikos lauką ir jį peržengiančiuose – sutelkiamas dėmesys į aktualias naratyvų ir dainologijos problemas. Į folklorinių sapnų pasakojimų sąsajas su senosiomis laidotuvių apeigomis gilinasi Vita Ivanauskaitė-Šeibutienė. Lietuvių ir kaimyninių tautų folklorinėje kultūroje populiarių naratyvų apie iki galo neįvykusius arba netinkamai atliktus apeiginius veiksmus, apie sutrikdytą mirusiojo atsiskyrimą nuo gyvųjų pasaulio analizė autoriui leidžia sapnų pasakojimus laikyti neatsiejama viso laidotuvių apeigų vyksmo dalimi, o sapnuotojų reakcijas ir veiksmus, atsiliepiantįs į mirusiųjų prašymus, – simboline apeigų tąsa, kad jos būtų iki galo įvykdytos. Gretos Paskočiūmaitės straipsnyje analizuojamas suasmenintas partizaninio karo pasakojimas, gyvuojantis partizanų Antano ir Zofijos Žilių artimųjų atmintyje. Tyrimas atskleidžia, kokios aplinkybės formavo pasakojimą, esminius turinio elementus, lėmė jo tęstinumą ir kaitą tarp skirtingų vietos šeimos kartų. Individualūs pasakojimai išryškina šeimos narius siejančias vertybines nuostatas, leidžia pažinti atminties perdavimo procesus, pastangas įprasminti praeitį, o laisvės kovų istoriją papildo naujomis detalėmis. Linos Leparskienės tyrimo akiratyje – palei Vokės upę gyvenančių totorių gyvenimo pasakojimai. Autorė nagrinėja, kaip šios etnokonfesinės bendruomenės narių pasakojimuose susilieja istorinė atmintis ir asmeninės patirtys, išryškėja totoriškosios tapatybės bruožai, aktualizuojami istoriniai, kultūriniai, socialiniai Vokės kraštovaizdžio objektai.

Talaliniškų apdainavimų kuriamo naratyvo ištakų paieškoms skirtas Bronės Stundžienės straipsnis. Dviejų skirtingo pobūdžio apdainavimų rūšių – pramoginių ir apeiginių – sugretinimas padeda išryškinti abiejų poetinių strategijų sąlyčius ir nesutapimus, leidžia atsekti savitos poetinės apdainavimų raiškos ir turinio sąsajas su tolimų laikų kultūrinės atminties kontekstais. Įtikinamai atskleidus apeiginių apdainavimų maginę, vaisingumo užtikrinimo paskirtį, straipsnyje aptariamas pramogai skirtų, kontroliuojamąją funkciją socio erdvėje atliekančių apdainavimų naratyvas, kuriamas parodijuojant marginalines žmonių bendruomenės grupes – elgetas ir vyriausio amžiaus asmenis. Giedrė Buivyte nagrinėja, kokių socialinių ir kultūrinių aplinkybių kontekste vyko meilės dainų stilistikos ir turinio pokyčiai. Emocijų raiš-

kos kaitą meilės dainose autorė traktuoja kaip XIX a. rašto kultūroje įsivoyraujančio emocionalumo atspindį, o su meile susijusių emocijų įvardijimus laiko kintančio poetinio žodyno manifestacijomis. Straipsnyje teigiama, kad stilizuotas ir dažnai sentimentalus poetinis emocinės raiškos žodynas suteikė naujų galimybių apie emocijas kalbėti per dainas ir kad ši praktika traktuotina kaip naujos retorikos, išsakančios emocijas, „įteisinimas“ folklorinės komunikacijos lauke. Folklorinės baladės žanrinio apibrėžtumo klausimą gvildenanti Modesta Liugaitė-Černiauskienė siūlo atsisakyti siauros baladės kaip teksto sampratos ir įdėmiau tirti sociokultūrinius, istorinius, antropologinius baladžių kontekstus. Konstatavusi, kad skirtingose tautose baladiškieji siužetai pasklido po skirtingus žanrus, autorė atskleidžia, kad ir lietuviškojoje tradicijoje tarptautiniai baladžių siužetai, temos, motyvai adaptavosi labai savitai. Teigiama, kad lietuvių folklorinės baladės yra vietinės dainuojamosios tradicijos ir baladiškosios raiškos, atsiremiančios į socialines praktikas, elgsenos modelius ir mentalitetą, sąveikos rezultatas.

„Recenzijų“ skiltyje Mantas Antanas Davidavičius pristato 2021 m. išėjusių Jurgos Jonutytės ir Giedrės Šmitienės knygą *Gyvatės kojos: negalios samprata gyvenimo pasakojimuose*.

Tomo „Publikacijose“ spausdinama Rūtos Pleskačiauskienės ir Vilmos Daugirdaitės parengta, naujais duomenimis papildyta folkloristo Ambraziejaus Jonyno darbų bibliografinė rodyklė.

„Informacijos“ rubrikoje supažindinama su svarbesniais akademinio ir kultūrinio gyvenimo įvykiais bei renginiais.

Jurgita Ūsaitytė

The regular readers of the journal Tautosakos darbai / Folklore Studies will note several changes applied to its structure, starting from the volume No. 63. The publications are subdivided into several chapters (“Articles”, “Reviews”, “Publications” and “Information”) without former thematic headings.

The scholarly articles published in this volume embrace the field of classical folklore and transcend its boundaries, mainly focusing on relevant issues in folk narrative and folksong research. Thus, Vita Ivanauskaitė-Šeibutienė highlights connections between folkloric dream narratives and ancient funeral rites. Analyzing stories about incomplete or inappropriately performed ritual actions that hinder parting of a deceased person from the world of the living (such narratives are popular in the Lithuanian folk culture and that of their neighbouring peoples), the author regards dream narratives as an inherent part of the whole funeral ceremony, while the dreamers responding to the requests of their departed family members, as symbolically carrying on the ritual to its closure. Greta Paskočiūmaitė analyzes a personified narrative of the partisan war that is still alive in the memory of the family of Antanas Žilys and Zofija Žilienė. The study reveals certain factors that shape the narrative and define the main features of its content, as well as determine its continuity and change while travelling between different generations of the family. Individual stories highlight the common values of this family and enable recognizing the processes of memory transference and attempts at making the past meaningful, at the same time supplementing the history of struggle for freedom with new details. Lina Leparskienė centers her research on the life stories of the Tatars living along the Vokė River. She analyzes how the members of this ethnic and religious community merge historical memory with their personal experiences in their narratives, thus establishing features of their Tatar identity and emphasizing relevance of various historical, cultural and social markers in the Vokė landscape.

The article by Bronė Stundžienė traces back the narrative line construed by Lithuanian folk couplets. This author compares two kinds of folksongs – the ritual and the entertaining ones – and discovers the touching points and discrepancies between these different poetic strategies, as well as establishing connections between the unique poetic expression and contents of these folksongs with the ancient cultural memory. Having revealed the magical purpose of ensuring fertility in the ritual songs, she goes on to discuss the folk couplets that are characterized by another function –

that of entertainment and social control, which is enforced by parodying marginal social groups, namely, the beggars and the elderly. Giedrė Buivytė analyzes social and cultural contexts that determine the shifts in style and content of Lithuanian love songs. She regards an altered emotional expression in these songs as reflecting the emotionality prevailing in the written culture of the 19th century, while utterances of love-related emotions, as manifestations of the changing poetic vocabulary. The article concludes with assertion that the stylized and frequently sentimental poetic vocabulary of emotional expression presents new possibilities to discuss emotions in folksongs, and that these practices should be regarded as “legitimization” of the new emotionally expressive rhetoric in the sphere of folkloric communication. The adequacy of the genre definition in relation to folk ballads is the topic of the article by Modesta Liugaitė-Černiauskiene, who suggests denouncing a narrow textual concept of the ballad in favor of a more detailed study of its social, cultural, historical and anthropological background. Having noted that various nations have seen very diverse genre adaptations of the ballad plots, the author reveals that international ballad story lines, themes and motives have undergone highly original transformations in the Lithuanian folk tradition as well. She concludes that the Lithuanian ballads have resulted from the interaction between the local folksong tradition and the balladic expression based on social practices, behavior patterns and mentality.

Further, Mantas Antanas Davidavičius presents a review of the book by Jurga Jonutytė and Giedrė Šmitienė “The Snake’s Feet: Notion of Disability in Life Stories” published in 2021.

In this volume, an updated bibliographic index of works by the renowned folklore researcher Ambraziejus Jonynas is published as well, edited by Rūta Pleskačiauskiene and Vilma Daugirdaitė.

The volume concludes with information on relevant academic and cultural events.

Jurgita Ūsaiytė